

Висновки проведеного дослідження. Запропонована модель базується на алгоритмах, які входять до складу систем комп'ютерної математики, і може використовуватися для аналізу та планування економічних показників у перспективі з урахуванням різноманітних впливів на об'єкти дослідження.

Застосування апарату сплайн-інтерполяції дає змогу більш надійно і точно моделювати, аналізувати, прогнозувати поведінку економічних показників в умовах стохастичності. Сплайнова модель доповнює регресійні економетричні взаємозв'язки і дає можливість працювати з багатозадачними економетричними функціями, де параметром виступає час.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Вітлінський В.В. Моделювання економіки / Вітлінський В.В. – К. : КНЕУ, 2003. – 408 с.
- Кондратьев Н.Д. Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения. Избранные труды / Кондратьев Н.Д., Яковец Ю.В., Абалкин Л.И. – М. : Экономика, 2002. – 550 с.
- Пригожин И. Порядок из хаоса: Новый диалог человека с природой / И. Пригожин, И. Стенгерс ; пер. с англ. общ. ред. В.И. Аршинова, Ю.Л. Климонтовича и Ю.В. Сачкова. – М. : Прогресс, 1986. – 432 с.
- Хакен Г. Тайны природы. Синергетика: наука о взаимодействии / Хакен Г. : пер с нем. А.Р. Логунова. – М. : Ижевск, 2003. – 320 с.
- Богданов А.А. Тектология (Всеобщая организационная наука): Кн. 1 / Богданов А.А. – М. : Экономика, 1989. – 304 с.
- Малинецкий Г.Г. Математические основы синергетики: Хаос, структуры, вычислительный эксперимент. Изд. 6-е / Малинецкий Г.Г. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. – 312 с.
- Капица С.П. Синергетика и прогнозы будущего. Изд. 3-е / Капица С.П., Курдюмов С.В., Малинецкий Г.Г. – М. : Едиториал УРСС, 2003. – 288 с.
- Гренджер К. Спектральный анализ временных рядов в экономике / К. Гренджер, М. Хатанака. – М. : Статистика, 1972. – 312 с.
- Ильясов Х.З. Экономическая цикломатика конъюнктуры газового рынка : автореф. дис. ... на соискание уч. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.13. «Математические и инструментальные методы экономики» / Х.З. Ильясов. – Ставрополь, 2010. – 28 с.
- Яковенко В.С. Экономическая цикломатика: теория, методология, практика. [Текст] : автореф. дис. ... на соискание уч. степени доктора экон. наук : спец. 08.00.13. «Математические и инструментальные методы экономики» / В.С. Яковенко. – Ставрополь, 2008. – 55 с.
- Шкромиды Н. Применение сплайн-функций в прогнозировании параметров экономического потенциала промышленных предприятий / Н. Шкромиды // Бизнес Информ. – 2012. – № 2. – С. 35-37.
- Боташева Ф.Б. Кусочно-полиномиальные модели анализа и прогнозирования экономических процессов : дис. ... на соискание уч. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.13. «Математические и инструментальные методы экономики»: 08.00.13 / Ф.Б. Боташева. – Кисловодск, 2002. – 140 с.
- Борисов Е.В. Организация рационального использования производственных ресурсов предприятия : автореф. дис. ... на соискание уч. степени канд. экон. наук :05.02.22. «Организация производства (по отраслям)» / Е.В. Борисов. – Воронеж, 2005. – 19 с.
- Чадранцев А.В. Определение прогнозируемости экономических процессов : дис. ... на соискание уч. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.13. «Математические и инструментальные методы экономики»: 08.00.13 / А.В. Чадранцев. – Ставрополь, 2005. – 103 с.
- Бутенин Н.В. Введение в теорию нелинейных колебаний / Бутенин Н.В., Неймарк Ю.И., Фуфаев Н.А. – М. : Наука, 1987. – 207 с.
- Боташева Ф.Б. Современный инструментарий в исследовании макроэкономической динамики. 2 – сплайн-аппроксимация / Ф.Б. Боташева // КубГАУ. – 2012. – № 82(08).

УДК 338.486.1

Удуд І.Р.

*кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри теорії і практики туризму
та готельного господарства
Львівського інституту економіки і туризму*

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Стаття присвячена визначенню ефективності функціонування туристичного підприємства. Визначені мета функціонування та показники, критерії їх виконання. Визначена економічна стратегія туристичного підприємства, а також система показників розвитку туризму. Дана характеристика економічного ефекту від розвитку туризму в регіоні.

Ключові слова: рентабельність, туристичне підприємство, ефективність, оцінка показників ефективності.

Удуд І.Р. ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ТУРИСТИЧЕСКОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Статья посвящена определению эффективности функционирования туристического предприятия. Определены цели функционирования и показатели, а также критерии их выполнения. Определена экономическая стратегия туристического предприятия. Определена система показателей развития туризма. Дана характеристика экономического эффекта от развития туризма в регионе.

Ключевые слова: рентабельность, туристическое предприятие, эффективность, оценка показателей эффективности.

Udud I.R. ESTIMATION OF EFFICIENCY OF FUNCTIONING TOURIST ENTERPRISES

The article discusses of determination estimation of efficiency of functioning tourist enterprises. Definition the purpose of functioning and parameters, criteria their execution. Determining the economic strategy of tourist enterprise. Definition system of indicators development of tourism. Characteristics of the the economic effects from tourism development in the region.

Keywords: profitability, efficiency, tourist enterprise, evaluation of indicators effectiveness.

Постановка проблеми. Оцінка та визначення ефективності функціонування туристичного підприємства є важливою проблемою на туристичних підприємствах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання оцінки ефективності функціонування діяльності підприємств туризму присвячені праці відомих зарубіжних і вітчизняних науковців – І. Бланка, О. Волкова, А. Гриньова, П. Друкера, С. Ілляшенка [6], Т. Майорової, П. Санто, Д. Черваньова, Й. Шумпетера та інших. Їх дослідження спрямовані на вивчення підходів, принципів та методів оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств. Ефективність підприємств туристичної сфери досліджували Р.І. Балашова [1], А.В. Сидорова, В.І. Цибух, С.Ю. Цюхла та інші.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає у дослідженні та визначенні оцінки функціонування туристичних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Існує велика кількість визначень поняття «ефективність». Можна провести якусь градацію понять. Словник економічних термінів трактує ефективність як «відносний ефект, результативність процесу, операції, проекту, що визначаються як відношення ефекту, результату до витрат, витратам, що обумовили й забезпечили його одержання». Можна виділити ефективність соціальну, техніко-економічну, економічну, ефективність виробництва і управління [1]. Відповідно до словника термінів антикризового управління: ефективність виробництва – ринкова вартість виробленої продукції, поділена на сумарні витрати ресурсів організації. Економічна ефективність означає здатність всієї економіки отримати максимальний результат з існуючих обмежених ресурсів. Техніко-економічна характеризує рівень розвитку продуктивних сил суспільства та результативності їх використання безвідносно до суспільного ладу, існуючим відносинам. У своїй роботі автор розглядає загальну ефективність, яка включає такі похідні: економічну ефективність, ефективність управління. Економічна ефективність взята автором як складова загальної ефективності, тому як будь-якому підприємству важливо оцінити результати своєї діяльності, виражені у відповідних показниках, визначити витрати своєї діяльності, а також раціоналізувати схеми розподілу грошових коштів для підвищення ефективності організації в цілому. Що стосується другої похідної – ефективності управління, то її слід включити з тієї причини, що будь-який управлінець розглядає способи, методи та інструменти для найбільш гнучкого управління з метою отримання по суті справи економічної ефективності. Автор вважає, що ці похідні поняття, безумовно, взаємопов'язані і перетікають одна в одну, утворюючи загальний зміст ефективності, що увібрав у себе вищевказані складові. Будь-який керівник завжди мріє про те, щоб його підприємство працювало ефективно. Однак напевно небагато хто замислювався про те, що оцінити цю саму ефективність управління не так-то вже просто, оскільки єдиного погляду на критерії ефективності поки не існує [2]. І навіть саме поняття «ефективність» видозмінюється в залежності від обраного вами підходу до її оцінки. Узагальнивши основні відомості щодо ефективності, спробуємо зрозуміти, як її оцінити і які існують особливості оцінки для туристичного агентства. Отже, перш ніж виміряти «ефективність управління» нашої компанії, варто згадати, що управління – це приведення системи у бажаний стан.

Метою управління підприємством є забезпечення сталого функціонування підприємства у зовнішньому середовищі протягом тривалого (в ідеалі – необмеженого) періоду часу. А при оцінці ефективності управління завжди слід враховувати, що управління має на увазі як визначення цілей, так і забезпечення їх досягнення.

Ефективність як ступінь досягнення поставлених цілей (іноді використовується термін «результативність»). Наприклад, ефективність автоматизованої інформаційної системи розуміється як ступінь досягнення цілей, поставлених при її створенні (ГОСТ 34.003-90). Хочеться відзначити, що цей підхід можна застосовувати вибірково і обмежено для оцінки ефективності управління підприємством з ряду причин [3].

По-перше, цілі підприємства як складної соціотехнічної системи далеко не завжди сформульовані в явному вигляді (наприклад, у вигляді стратегічних цілей), що робить неможливим оцінку ступеня їх досягнення. По-друге, якщо цілі сформульовані, то їх завжди багато і вони характеризують бажаний стан підприємства з багатьох сторін (ринкові, фінансові, організаційні, інноваційні цілі), що робить процедуру «згортання» оцінок ступеня їх досягнення до єдиної оцінки «ефективності управління» складною і неоднозначною. По-третє, формування цілей діяльності підприємства з урахуванням інтересів зацікавлених груп і умов зовнішнього середовища є однією з функцій управління підприємством. Від якості і «правильності» їх постановки багато в чому залежить ефективність діяльності підприємства, тобто підприємство може цілком успішно досягти поставлених керівництвом цілей і загинути у конкурентній боротьбі [4].

Діяльність будь-якого туристичного підприємства здійснюється, як зазначалося вище, на взаємодії трьох визначальних його чинників: персоналу (робочої сили), засобів праці та предметів праці. Використовуючи наявні засоби виробництва, колектив підприємства створює туристичний продукт та надає послуги. Це означає, що, з одного боку, мають місце витрати живої праці, а з іншого – деякі результати діяльності. Ефективність діяльності – це комплексне відбиття кінцевих результатів використання засобів виробництва і робочої сили за певний проміжок часу. Сутнісна характеристика ефективності діяльності підприємства знаходить відображення у загальній методології її визначення, форма якої має вигляд:

$$\text{Ефективність} = \frac{\text{Результати}}{\text{Витрати}}$$

Ефективність підприємства туристичної сфери визначають як відношення результатів його діяльності до витрат, спрямованих на їх якісне досягнення (використання). Ефективність – це характеристика процесів і впливів в основному управлінського характеру, яка відображає ступінь досягнення поставлених цілей.

Під ефективністю розуміють: визначено конкретний результат (ефективність дії чого-небудь); відповідність результату або процесу максимально можливому, ідеальному або плановому; функціональну різноманітність систем; числову характеристику задовільності функціонування; ймовірність виконання цільових завдань і функцій; ставлення реального ефекту до нормативного.

У вітчизняній науці та практиці можна виділити матеріал трьох видів, присвячений ефективності виробництва (діяльності): апробований, розміщений у нормативних актах (методиках, інструкціях тощо); матеріал, який висвітлює дискусійні питання, відо-

бражені в спеціальній літературі; матеріал, що стосується питань, до кінця не вирішених, серед яких комплексна оцінка підприємств невиробничої сфери, у тому числі туристичних.

Розрахунок ефективності проводиться шляхом порівняння витрат з економічним ефектом як грошовим виразом результату. Позитивний економічний ефект – це економія, негативний – збиток [5].

Кінцевим результатом виробничо-господарської діяльності підприємства є виготовлений туристичний продукт або надані послуги, тобто новостворена вартість, а фінансовим результатом комерційної діяльності – отриманий дохід. Відповідні види ефективності розрізняють переважно на підставі одержуваних результатів господарської діяльності підприємства. Економічну ефективність відображають через різні вартісні показники, що характеризують проміжні і кінцеві результати діяльності. До таких показників відносяться: обсяг наданих послуг, розмір отриманого прибутку, рентабельність, економія ресурсів, продуктивність праці тощо.

Соціальна ефективність полягає у скороченні тривалості робочого тижня, збільшенні кількості нових робочих місць, поліпшення умов праці і побуту тощо.

Для кожного туристичного підприємства бажане підвищення ефективності діяльності всіх структурних підрозділів, що в цілому призведе до підвищення ефективності роботи всього підприємства. Суть проблеми підвищення ефективності діяльності полягає в тому, щоб на кожну одиницю витрат домогтися максимально можливого збільшення обсягу наданих послуг або прибутку. Виходячи з цього, єдиним макроекономічним критерієм ефективності діяльності стає зростання продуктивності суспільної праці. Система показників ефективності діяльності включає кілька груп: загальноючі показники ефективності діяльності – рівень задоволення потреб ринку, надання послуг на одиницю витрат ресурсів, прибуток на одиницю загальних витрат, витрати на одиницю послуг, рентабельність туристичного продукту чи надання послуг, частка приросту послуг за рахунок інтенсифікації діяльності; показники ефективності використання праці (персоналу) – темпи зростання продуктивності праці, частка приросту продукції за рахунок зростання продуктивності праці, коефіцієнт використання корисного фонду робочого часу, трудомісткість, зарплатомісткість одиниці продукту (послуги); показники ефективності використання основних і оборотних фондів – загальна фондівдача і фондівдача активної частини основних фондів, рентабельність основних фондів, фондівдачі одиниці продукту (послуги), матеріаломісткість; показники ефективності використання фінансових коштів – оборотність коштів, рентабельність оборотних коштів, рентабельність інвестицій, термін окупності вкладених інвестицій. Рівень ефективності економічної та соціальної діяльності залежить від багатьох факторів. Тому для практичного розв'язання завдань управління ефективною важливого значення набуває класифікація чинників її зростання за певними ознаками: видами витрат і ресурсів; напрямками розвитку та вдосконалення діяльності; місцем реалізації в системі управління діяльністю [6].

Отже, за видами витрат і ресурсів джерела підвищення ефективності такі: зростання продуктивності праці та зниження зарплатомісткості послуг, зниження фондівдачі та матеріаломісткості, раціональне використання природних ресурсів.

Активне використання цих джерел підвищення ефективності діяльності передбачає здійснення комп-

лексу заходів, які за змістом характеризують основні напрями розвитку та вдосконалення комерційної діяльності. Визначальними напрямками є: прискорення науково-технічного та організаційного прогресу, вдосконалення структури виробництва, підвищення якості та конкурентоспроможності туристичного продукту і послуг, різнобічний розвиток та вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності.

Важливою ознакою вважається класифікація чинників ефективності за місцем реалізації у системі управління діяльністю. Особливо важливим є поділ на внутрішні і зовнішні чинники. Внутрішні – технологія, працівники, методи роботи, стиль управління тощо. Зовнішні – державна економічна та соціальна політика, структурні зміни, інфраструктура.

Напрями реалізації внутрішніх і зовнішніх чинників підвищення ефективності діяльності туристичних підприємств і організацій неоднакові за ступенем впливу, ступенем використання та контролю, тому для практичної діяльності керівникам, менеджерам, фахівцям важливо знати масштаби дії, форм контролю та використання найбільш важливих внутрішніх і зовнішніх чинників ефективності на різних рівнях управління діяльністю трудових колективів [7].

Становлення і розвиток туризму як галузі характеризуються системою певних економічних показників, які відображають кількісний обсяг реалізації туристських послуг та їх якісний бік, а також економічні показники виробничо-обслуговуючої діяльності туристських господарюючих суб'єктів.

Система показників розвитку туризму включає:

- обсяг туристського потоку;
- стан та розвиток матеріально-технічної бази;
- показники фінансово-економічної діяльності туристської фірми;
- показники розвитку міжнародного туризму.

Туристський потік – це постійне прибуття туристів в країну (регіон). До показників, що характеризують обсяг туристського потоку, відносяться: загальна кількість туристів, у тому числі організованих і самодіяльних; кількість туроднів (кількість днів, ліжко-днів); середня тривалість (середній час) перебування туристів у країні, регіоні.

Кількість туроднів визначається шляхом множення загальної кількості туристів на середню тривалість (в днях) перебування одного туриста у країні (регіоні).

Туристський потік – явище нерівномірне. Для характеристики нерівномірності туристського потоку застосовують коефіцієнт нерівномірності.

Показники, що характеризують стан і розвиток матеріально-технічної бази туризму, визначають її потужність у даній країні (регіоні) [8].

До них відносяться: ліжковий фонд будинків відпочинку, пансіонатів, турбаз, готелів, санаторіїв тощо, а також кількість ліжок, наданих місцевими жителями; кількість місць у торгових залах підприємств харчування для туристів; кількість місць у театрах, від наведених для туристів; число ванн у водолікарні, відведених для туристів, тощо.

Показники фінансово-економічної діяльності туристської фірми включають: обсяг реалізації туристських послуг або виручку від реалізації послуг туризму, показники використання робочої сили (продуктивність праці, рівень витрат на оплату праці тощо), показники використання виробничих фондів (фондовіддача, оборотність оборотних коштів тощо), собівартість послуг туризму, прибуток, рентабельність, показники фінансового стану туристської фірми (платоспроможність, ліквідність, фінансова стійкість, валютна самокупність тощо).

Окремо виділяються показники, що характеризують стан і розвиток міжнародного туризму. До них відносяться [9]:

- кількість туристів, що відвідали зарубіжні країни (визначається за кількістю перетинів державного кордону);

- кількість туроднів за зарубіжними туристами;
- сумарні грошові витрати, зроблені туристами за час закордонних поїздок.

Ефективність у загальному понятті означає отримання якогось певного ефекту, тобто дієвість результату.

Економічна ефективність – це процес господарювання, результат якого виражається певною вигодою, досягнутою за певних витрат грошових, матеріальних, інформаційних ресурсів і робочої сили.

Економічна ефективність туризму означає отримання виграшу (економічного ефекту) від:

- організації туризму в масштабах держави;
- туристського обслуговування населення регіону;
- виробничо-обслуговуючого процесу туристської фірми.

Економічна ефективність туризму є складовим елементом загальної ефективності суспільної праці і виражається певними критеріями і показниками [10].

Під критерієм слід розуміти основну вимогу до оцінки правильності рішення поставленого завдання. Необхідність критерію виникає тому, що слід чітко визначити, з яких позицій слід підходити до розрахунку ефективності виробничо-обслуговуючого процесу туризму.

Суспільне виробництво функціонує в інтересах всього суспільства, тому його ефективність слід оцінювати виходячи зі ступеня досягнення цілей суспільства.

У відповідності з теорією оптимального функціонування економіки ефективність на окремій «ділянці» повинна оцінюватися з позицій загального ефекту, тобто приватні критерії ефективності повинні відповідати глобальному критерію, «вітикати» з нього.

Загальний критерій ефективності суспільного виробництва полягає у досягненні в інтересах суспільства найбільших результатів при найменших витратах засобів і робочої сили. Проблеми ефективності туризму доцільно розглядати за допомогою системного підходу. Системний підхід припускає встановлення різних критеріїв і показників для різних рівнів управління та певну ієрархію цілей і відповідних ним критеріїв ефективності.

Організаційна структура управління туризмом складається з низки ланок:

- системи як диверсифікованого міжгалузевого комплексу соціально-побутової інфраструктури;
- галузі як самостійного господарського ланки в масштабах регіону;
- туристського господарюючого суб'єкта (туристської фірми).

Тому проблему визначення народногосподарського критерію ефективності туризму слід розглядати у трьох аспектах: на рівні суспільства (народного господарства в цілому), галузі, окремої туристської фірми.

Щоб сформулювати весь комплекс системи критеріїв ефективності туризму, необхідно показати, як загальна мета діяльності системи на рівні суспільства розпадається на приватні цілі діяльності окремих підсистем. Для цього використовуємо прийом, що має назву «дерево цілей і критеріїв», де кожній мети відповідає певний критерій, що виражає ту міру, за допомогою якої можна судити про успішність досягнення мети [11].

Позитивний вплив туризму на економіку держави відбувається лише у тому випадку, коли туризм

у країні розвивається всебічно, тобто не перетворює економіку країни в економіку послуг. Іншими словами, економічна ефективність туризму припускає, що туризм у країні повинен розвиватися паралельно з іншими галузями народногосподарського комплексу.

Туризм безпосередньо бере участь у створенні національного доходу країни. Частка туризму у національному доході становить: у Німеччині – 4,6%, у Швейцарії – 10%. Сукупний внесок туризму в економіку країни включає як прямий, так і непрямий внесок.

Прямий вплив туризму на економіку країни (регіону) – це результат витрат туриста на покупку послуг і товарів туризму. Гроші, витрачені туристами у місці перебування, створюють дохід, який призводить до ланцюгової реакції: витрати – доходи – витрати – доходи тощо.

Цей процес означає непрямий вплив туризму на економіку країни (регіону). Туризм генерує вторинний попит на товари і послуги. Непрямий внесок туризму в економіку країни проявляється в ефекті повторення витрат туристів на покупку послуг і товарів у певний час і в певному місці. Цей ефект називається «ефект мультиплікації» або «мультиплікатор».

Мультиплікатор – це співвідношення відхилення від рівноважного чистого національного продукту (валового національного продукту за вирахуванням відрахувань на споживання капіталу) і вихідної зміни у витратах на інвестиції, що викликала дану зміну реального чистого національного продукту. Експорт туризму з країни означає активний туризм для економіки цієї країни, а імпорт туризму – пасивний туризм. Відношення між вартістю туристського продукту, реалізованого іноземним туристам у приймаючій країні, і вартістю туристського продукту, реалізованого громадянами даної країни за кордоном, є туристський баланс даної країни.

Особливістю туризму є те, що туристський продукт, вироблений на експорт, не вивозиться з країни, а реалізується у цій країні. Споживач туристського продукту сам долає відстань, що відокремлює його від туристського продукту, який його цікавить.

Економічний ефект від розвитку туризму в регіоні проявляється насамперед у створенні додаткових робочих місць у туристської індустрії, підвищенні зайнятості населення, а також у стимулюванні розвитку слабких в економічному відношенні регіонів.

Якість робочих місць у туристської індустрії має свої особливості, до яких відносяться:

- сезонний характер зайнятості у туристському обслуговуванні населення;
- значна питома вага працівників, зайнятих неповний робочий день;
- велика питома вага низько кваліфікованої фізичної праці;
- обмежені можливості автоматизації і комп'ютеризації робочих місць у туристській індустрії (особливо в готельному і ресторанному господарстві).

Розвиток туристської індустрії в регіоні і підвищення якості туристського обслуговування є додатковим джерелом формування дохідної частини місцевого бюджету. Створення підприємств туристської індустрії у віддалених малонаселених і індустріально слабкорозвинених регіонах становлять інтерес для туристів (з-за гарного ландшафту, багатих мисливських угідь, місць, зручних для занять спортом, тощо), це сприяє розвитку таких регіонів.

В якості ознаки, що дозволяє класифікувати подорожі по видах туризму, можна використовувати мотиваційні чинники. При такій класифікації слід

виходити з основного мотиву – людина бажає подорожувати. Хоча мотиви не завжди визначаються однозначно, все ж можна виділити шість видів туризму в системі його управління.

Висновки з проведеного дослідження. З наведеного вище можна зробити такі висновки. Туристським підприємством є самостійно господарюючий суб'єкт, який організовує свою діяльність у сфері туризму з метою задоволення суспільних потреб та отримання прибутку.

Найбільшу загрозу для туристичних підприємств представляють економічні фактори. Саме на подолання погрози з боку економічних факторів підприємству варто спрямувати свої сильні сторони. Технологічні, політичні і соціальні фактори дають підприємству помірні можливості, які воно в силах реалізувати, якщо правильно спрямувати на це свої сильні сторони, а також якщо зуміє використовувати ці можливості для посилення своїх слабких сторін.

Найбільшою мірою сприятливий вплив на організацію надають покупці і постачальники (партнери), з боку яких на сьогоднішній день немає яких-небудь істотних загроз. Те ж можна сказати і про політичні, соціальні і технологічні фактори зовнішнього середовища. Таким чином, саме даними можливостями, і перш за все з боку покупців і постачальників, підприємство має скористатися для подолання своїх слабких сторін.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Балашова Р.І. Розвиток методів оцінки ефективності діяльності туристичних підприємств [Електронний ресурс] / Р.І. Балашова. – Режим доступу : <http://www.stationline.org.ua/index.php/ekonom/39/3543-rozvitok-metodiv-ocinki-efektivnosti-diyalnosti-turistichnix-pidpriemstv.html>.
2. Бешелев С.Д. Математико-статистические методы экспертных оценок / С.Д. Бешелев, Ф.Г. Гурвич. – М. : Статистика, 1980. – 346 с.
3. Виноградова О.В. Оцінка ефективності інвестування в малий бізнес / О.В. Виноградова, І.М. Фабрая // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2005. – Вип. 47. – С. 129-142.
4. Волков О.І. Економіка та організація інноваційної діяльності : підр. / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін. – К. : ЦУЛ, 2007. – 662 с.
5. Голубева Т.С. Методологічні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства / Т.С. Голубева, І.В. Колос // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 5. – С. 66-71.
6. Фишберн П. Теория полезности для принятия решений / П. Фишберн. – М. : Наука, 1978. – 352 с.
7. Виссема Х. Стратегічний менеджмент та підприємництво. – М. : Инфра-М, 2002. – 347 с.
8. Волков Ю.Ф. Введення в готельний та туристичний бізнес. – Ростов-на-Дону, 2004. – 352 с.
9. Гуляев В. Організація туристичної діяльності : навч. посібник. – М. : Нолидж, 2005. – 312 с.
10. Гранкін І.В. Договір на реалізацію туристичних послуг // Громадянин і право. – 2001. – № 5.
11. Давидова Л.А., Фальцман В.К. Економіка та управління підприємством. – М. : Фінанси і статистика, 2003. – 510 с.

УДК 330.322:338

Феср О.В.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту та управління економічними процесами
Мукачівського державного університету*

ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВАМИ

У статті сформовано принципову схему використання інвестицій на підприємстві. Визначено ряд головних укрупнених та узагальнених за змістом заходів економічного, соціального та інноваційного спрямування інвестиційної цільової програми. Приведено результати експертного оцінювання заходів програми за важливістю та напрямом їх впливу на результативні ендогенні чинники діяльності підприємства.

Ключові слова: інвестиції, програмно-цільове управління, програмно-цільовий метод планування, інвестиційна цільова програма, ефективність використання інвестицій.

Фезр О.В. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ИНСТРУМЕНТАРИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ ПРЕДПРИЯТИЯМИ

В статье сформирована принципиальная схема использования инвестиций на предприятии. Определен ряд главных укрупненных и обобщенных по содержанию мер экономического, социального и инновационного направления инвестиционной целевой программы. Приведены результаты экспертного оценивания мероприятий программы по важности и направлениям их влияния на результативные эндогенные факторы деятельности предприятия.

Ключевые слова: инвестиции, программно-целевое управление, программно-целевой метод планирования, инвестиционная целевая программа, эффективность использования инвестиций.

Feyer O.V. IMPROVEMENT USING TOOLS INVESTMENT ENTERPRISES

The article generated schematic diagram of the use of investment in the company. Determined number of major aggregated and summarized the content of economic, social and innovation oriented investment target application. The results of expert evaluation of program activities and focus on the importance of their impact on the effective endogenous factors of the company.

Keywords: investments, program management, program planning method, the investment target program, efficiency investments.

Постановка проблеми. Ринкові умови господарювання ставлять нові вимоги перед керівництвом підприємств і вимагають пошуку ефективних підходів до вирішення накопичених проблем (зменшення доходів через зниження попиту на продукцію, зростання цін на енергоресурси, зношення більшої

частини основних фондів тощо) шляхом залучення та використання інвестицій підприємствами. Високу результативність від залучених інвестицій може досягнути лише тоді, коли вони спрямовуються у пріоритетні напрями діяльності підприємства, для реалізації поточних і стратегічних програм шляхом